

Število vsake številke in
velja s pošiljnim vred ali
v Mariboru s pošiljnim
na dom za celo leto 25 din.,
po letu 12-50 din., delitela
6-50 din. Iven Jugoslavije
46 din. Naročnina se pošlje
na upravnštvo "Sloven-
skega Gospodarja" v Ma-
riboru, Koroška cesta 5.
List se dopolnjuje do od-
povedi. Naročnina se pla-
čuje v naprej.
Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Roko-
pisi se ne vračajo. Uprav-
ništvo sprejema naročnino,
inserate in reklame.

Cene inseratov po dogo-
voru. Za večerke oglaš-
evanje popust. Nezaple-
tane reklame se pošiljajo
prosto.

Čekovni račun pošilja
uradna Ljubljana št. 10.000.
Telefon interurban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

34 številka

MARIBOR, dne 9. avgusta 1928.

57. letnik.

Filpov I:

Iztrajimo gobavce.

Na Jutrovem je strašna nalezljiva bolezen, ki raz-
jeda na ostuden način človeško telo. Znana je že dolga
stoletja in tisočletja. Pri židih in pri nekaterih drugih
narodih so na tej bolezni oboleli ljudi izgnali iz hiš
in vasi, s kamenjem so jih podili in prepovedali tudi
uporabo skupnih vodnjakov. Popolnoma izločeni so
bili ti ljudje od ostale človeške družbe in izročeni svoji
nemili usodi.

Tudi mi imamo razne vrste takim gobavcem po-
dobnih ljudi in dobro bi bilo, ako bi jih iztirali in iz-
ključili iz naše družbe. Kazen bi jih zadela prav ute-
meljeno in upravičeno in ako hočemo re s kaj veljati,
če si hočemo priboriti spoštovanje, ugled in svojo pra-
vico, bomo tudi morali tako ravnati.

Prvi gobavci

so vsi tisti naši Slovenci, kateri še sedaj v svoji ne-
umnosti ali v svoji zakrknjenosti nočejo, da bi bili vsi
Slovenci na pravi pošteni in edino dobri krščanski pod-
lagi v okviru naše narodne države sami svoji, da bi s
svojim imetjem sami gospodarili. Gobavci so vsi,
ki sejejo medsebojni prepir in sovraštvo, ko nam je po-
trebna odločnost in enotnost! Gobavci so vsi, ki se raje
klanjajo drugim in zagovarjajo takšne, kateri hočejo
sužnjevati drugim.

Hočete zmago svojih pravic?

Slovenci se moramo odvaditi hlapčevati in delati
tlako ali kuluk, kar je eno in isto, pa naj bo to, kateri
zahteva tlačanstvo kdor koli. Klečeplazenje je sramotno
in sicer pred rodnim bratom ravno tako poniževalno in
sramotno, kakor pred tujcem. Imejmo enkrat ponos in
zavest, da nočemo nikomur prostovoljno tlačaniti, tem-
več, da hočemo sami sebi pametno, pošteno gospoda-
riti.

Ako pa enkrat spoznamo, da je dobro, pametno in
častno, če smo sami svoji gospodarji, potem se mo-
ramo tega načela tudi z vso vztrajnostjo, neomahljivost-
jo in nevstrašenostjo držati, četudi ni naš uspeh takoj
očividni! Vprašam vas, kako naj zmaga tisti, ki dvomi
in omahuje med bojem in celo predno je odločilno bit-
ko začel?

Kdor torej seje malodušnost, kdor razdira in ostu-
dno spletkari, kakor to delajo nam nasprotni listi, ta je
okužen gobavec in tega je treba brezobzirno izgnati.
Pomnimo, da gnjiloba pokvari vse! Svetovali nam ne
bodo in vodili nas ne bodo ljudje in listi, ki so podobno
pijancem izročili vse, kar smo imeli in česar smo se ve-
selili, drugim za trenutno osebno in strankarsko kor-
rist. Sedaj bi radi blafili in obrekovali tiste, ki njihov
gnoj kidajo! Ali uvidevate izdajalsko njihovo početje?

V libijski puščavi.

Roman.

Angleški spisal A. Conan Doyle.

(Dalje).

«Ljubi Bog, Sadie kako pa izgledaš!» je vzkliknila
gospodična Adams, ko se je prvič spet imela čas mirno
ozreti po nečakinji. Spet je bila vsa prejšnja, postarna,
živahna, vse poboljšujoča devica iz Bostona. «Kaj bi
dejala tvoja mati, če bi te — pa takole videla! Kaki so
tvoji lasje, vsi kuštravi in polni smetja, in tvoja obleka
— uhl!»

«Zdi se mi, da vsi potrebujemo krtače in mila!»
je odgovorila Sadie z glasom, ki je bil zelo, zelo krotek
v primeri s prejšnjo njeno prešerno nagajivostjo. «Gos-
pa Belmont, potovanje vam ni mnogo škodovalo, pa če
dovolite, vam bom popravila obleko —!»

Pa gospa Belmont je otožno odkimala, njene oči so
zamišljene in žalostne gledale neznano kam.

Nežno je prišla dekle za ponujeno roko.

«Ne briga me mnogo, kako izgledam. Ni mi, da bi
mislila na to. — Ali bi vi mogli, če ste izgubili člove-
ka, moža, ki ga ljubite, — kakor sem ga ljubila jaz —?»

«Zdi se mi, da — da sem ga — tudi jaz — izgubila
—!» je zasopla uboga Sadie in skrla vroče lice na ma-
terinskih prsih gospe Belmontove. —

IX.

Kamelarji so odhiteli za bežečimi derviši in za
par minut so bili osvobojeni ujetniki sami v zapušteni
soteski.

In tedaj zadoni radosten glas po tišini, rdeč, ogro-
men turban zažari nekje med skalami in široko pa se-
daj blede lice Stuartovo se prismeji izza opla.

Debelo, dolgo sulico je nosil v roki in se nanjo na-
slanjaj, da je laže stopal na ranjeno nogo. Grozeče mor-
rilno orodje se je smešno čudno podalo miroljubnemu
možu. Dva črnca sta nosila za njim košaro in meh z
vodo.

Drugi gobavci.

kateri so ravno tako ostudni in našim koristim nevar-
ni, pa so med nami razni davčni špijoni ali špicelji. Iz
osebnega koristolovstva in malenkostne dobičkarije,
včasih iz sovraštva ti kakor stanovski Judeži Iskerijoti
izdajo svojega sobrata in sotrpina. Veliko več nevolje,
neprijetnosti, težav in škode kakor težki davčni zakoni
sami, povzročajo takšni ljudje. Dokler ne bo med na-
šimi ljudmi prodrla zavest, da je nečastno in sramotno
s takšnim človekom govoriti, ga podpirati, mu poma-
gati, tako ne bo konca naši gnjilobi!

Drugi nekateri narodi in stanovi so imeli navado,
da so izdajalce in ovaduhe kaznovali na najstrašnejši
način. Nekateri so jim celo zažigali hiše in uničevali
imetje! Pri nas pa se ponižno klanjamo ljudem, ki nam
delajo krivico! Kakšni božji voleki smo!

Tretji gobavci

med nami pa so tisti, ki v svoji neumnosti in suženj-
ski gorečnosti ne vidijo našega ljudstva in njegovih ko-
risti, ne služijo njemu in njegovim potrebam pametno
in smoteno, temveč so le več kot sluge vsaki vladi, pa
naj bo nemška, srbska, kitajska ali turška. Kako čisto
drugačni so Hrvatje ali Nemci ali Madžari!

Ali na ravnost sramotno, da zaničujejo nekateri
uradniki in uradi naš slovenski jezik nasproti srbske-
mu ravnotako, kakor so ga prej zatajevali in poniževali
nasproti nemškemu?! Ali nič več kot čudno, da naši
davčni uradi predpišejo in iztirjajo iz našega ljudstva
nepremerno več davkov, kakor jih finančni minister
sam pričakuje?! Naravnost ostudni pa so v tem oziru
nekateri posamezni uradniki. Kakor podivjani ovajajo
in kaznujejo ljudstvo recimo glede taks na prenosni-
ne na vozove in napisne deske ali druge reklame. Sto
in sto je takšnih slučajev, kjer se jasno kaže, da so ne-
kateri naši uradniki s svojim postopanjem večji škod-
ljivci ljudstva, kakor ves centralizem s svojo nesrečno
srbijsko upravo. Često bi se naši ljudje upravičeno
moral jeziti na nekatere naše oblasti, pa se po nepotre-
bnem jezijo nad Srbi.

Napačno ravnanje.

Naši ljudje se v težavi in ob krivici preveč raz-
jezijo in se s tem navadno še spravijo v večjo nesrečo.
Razžaljenje časti in razžaljenje uradnika v službi in
izven službe so pri nas kaj gosti pojavi, posebej še radi
tega, ker uradnik in uslužbenec, ki nima ljubezni in
spoštovanja med ljudmi, navadno največkrat toži. —
Edina zdravilo in pravo ravnanje napram ljudskim
neprijateljem in škodljivcem je mirno preziranje. Nič
govoriti, nič kritizirati, nič kazati svojo jezo, toda pov-
sod se takega človeka kakor gobavca izogibati, to je
edino pravo postopanje.

«Le nikar ne pripovedujte, le nič ne pripovedujte!»
je kričal, ko je prišel do njih. «Vse vem! Trda se je
vam godila! Tudi meni! — Daj vode, Ali! — Le pol-
čaje za sedaj, gospodična Adams! Preveč naenkrat bi
vam škodovalo! Kmalu dobite več! Sedaj pa vi, gospa
Belmont! In tule je nekaj kruha in mesa v košari, pa
le zmerno, zmerno —!»

Lice se mu je režalo od veselja in roke si je mel,
ko je gledal tovariše.

«Ampak — kje pa so drugi —?» se je nenadoma
zresnil.

Polkovnik je žalostno zmajal z glavo.

«Pustili smo jih v oazi —. Bojim se, da je pri kraju
z njimi —!»

«Bežite, bežite!» je vzkliknil Stuart z brezskrbnim
glasom, ki pa ni mogel zakriti njegove žalosti in brez-
upnosti. «Tudi z menoj ste mislili da je vse pri kraju,
pa tule me pogledjte vkljub vsemu —! Le nikar ne iz-
gubite poguma, gospa Belmont! Vaš soprog ni mogel
biti v nesrečnejšem položaju nego sem bil jaz, — in
jaz sem se rešil —!»

«Ko sem vas zagledal gori na skali», je pravil pol-
kovnik, «sem mislil, da se mi je zmešalo. In da niso
videle dame isto prikazen, — nikdar bi ne bil verjel,
da ste vi —.»

«Bojim se, da sem storil veliko neumnost tistikrat!»
Stotnik Archer pravi, da sem zaslužil vojni sod in kro-
lo, ker bi bil, malo je manjkalo, skoraj pokvaril ves
njihov prelep načrt. Pa dejstvo je, da se nisem mogel
več držati. Ko sem čul, da prihajajo derviši po sotes-
ki, sem moral pogledati, ali ste med njimi —.»

«Čudim se, da niste dobili krogle v glavo tudi brez
vojnege soda! — Ampak povejte nam, kako za Božjo
voljo pridete semkaj in med te ljudi iz Sarrasa?»

«Naj vam povem! Četa iz Halfe je bila tesno za na-
mi tistikrat, ko so me derviši pustili ležati v puščavi.
Našli so me. Zdi se mi, da sem imel vročnico, kajti me-
šalo se mi je, so mi pravili, in prepeval sem in glasno
kričal, da se je čulo daleč naokoli. In to me je rešilo.
Prišli so gledat, kdo tako kriči v samotni puščavi, in

Otresimo se v prvi vrsti vseh naštetih gobavcev,
začnimo temeljito ozdravljenje pri nas samih, pa bo-
mo marsikaj popravili, kar je sedaj za nas škodljivo
in sramotno.

Za poškodovane po toči.

V seji državnega zbora dne 24. julija je v razpravi
o zakonskem predlogu za zavarovanje proti toči govo-
ril poslanec g. Žebot sledeče:

Stara slovenska prislovica se glasi: «Prijetelja spo-
znaš najbolj v nesreči» in drug slovenski izrek prica:
«Gorje mu, kdor v nesreči biva sam». Mi imamo letos v
naših slovenskih krajih mnogo škode, povzročene po
toči, po povodnji, požarih itd. Nesrečnim, koje je zadela
velika škoda po toči, je treba nujno prihiteti na pomoč.
To je sveta dolžnost vlade in države.

Razpravljamo danes o zakonskem načrtu, ki naj
bi našim ljudem, ki jih je zadela nesreča vsled toče,
prišel na pomoč. Vidimo, kakor so to že mnogi govor-
niki danes naglašali, da je ta zakonski načrt zelo po-
vršno izdelan in radi tega tudi naš klub ne bo mogel
glasovati zanj.

Ogromna škoda. Najhuje prizadeta okraja Ptuj in
Rogatec.

Dovolite, da tukaj navedem nekatere pritožbe ozir.
nekatero pripomnjo k temu načrtu in da poudarim vse
ono, kar je predvsem potrebno, da se našim ljudem, ki
so letos trpeli vsled toče, čimprej pride na pomoč. Po
uradnem seznamu znaša škoda, katero je letošnje leto
povzročila toča, približno 315 milijonov dinarjev. Samo
pri nas v Sloveniji je precejna ta škoda do 1. ju-
lija na 15 milijonov dinarjev. Dasiuravno uradnim ce-
nitvam ne verjamemo popolnoma, ker vemo, da se pri
cenitvah ne postopa posebno vestno in ker vemo, da so
uradne cennite mnogokrat zelo površno izvedene, se ven-
dar že iz tega vidi, da je posebno naša Slovenija bila
letos po toči zelo prizadeta. Teh 15 milijonov škode se
nanaša, kakor sem poudaril, za čas do 1. julija. Po 1.
juliju smo dobili vse polno podatkov, da je toča in
drugo neurje povzročilo v Sloveniji veliko, neprecen-
ljivo škodo. Imam tukaj seznam oziroma popis, kako
veliko škodo je toča povzročila na primer samo v po-
litičnem okraju Ptuj in sicer v sodnih okrajih Rogatec
in Ptuj. Ta dva okraja sta po svojem prebivalstvu zelo
siromašna. Vsaj v tistih krajih, kjer sta toča in neurje
napravila tako ogromno škodo, prebivajo po večini vi-
ničarji, mali kmetje, obrtniki itd.

Opis neurja in škode.

Dovolite mi, da tukaj prečitam izvleček iz pisma,
v kojem odličan mož opisuje škodo. To poročilo se
glasi:

kakor rečeno, našli so me in so me vzeli seboj. Drugi
dan sem bil že ves dober — izvzemši nogo, ki je bila
ranjena. V puščavi smo se srečali z ljudmi iz Sarrasa,
ki so tudi bili na bojnem pohodu za derviši. Z njimi je
potoval zdravnik, temu so me izročili. Naredili so načrt
za zasedo, se ločili — in tule sem, zdrav in dobre volje!
Moja rana ne pomeni nič pri primernem negovanju,
nasprotno, je hudobno dejal zdravnik, še dobro je za
človeka moje vrste, če pri tej vročini izgubi nekoliko
krvi —. Sedaj pa mislim, da —.»

«Pssst —!» je naredil polkovnik. «Poslušajte —!»

Prasketanje pušk je zadonelo nekje in odmevalo po
ozki dolinici. Za hip je prenehalo, pa vedno in vedno se
je ponovilo.

Polkovnik je planil kakor star vojaški konj, ko
čuje glas bojne trobente.

«Hitro, hitro! Popeljite nas nekam, da vidim boj!»

«Tod prosim!» je kazal Stuart. «Tod vodi steza na
vrh. Popeljem vas tako, da damam ne bo treba mimo
mrtev trupel!»

Izognili so se truplom, ki so nagosto ležala po dnu
soteske. Težavno je bilo, plezati po strmih stenah in
kamenitih sipinah navzgor, pa končno so bili vsi na
vrhu grebena, tudi ženske.

Pod njimi se je razgrinjala neizmerna puščava in
v ospredju se je odigraval prizor, ki ga vse življenje
nisem pozabil. V suhem pustinskem zraku in čisti ne-
skaljeni svetlobi južnega solca so gledali vsako po-
drobnost razločno in jasno pred seboj, kakor figure na
šahovi deski.

Derviši — kolikor jih je še bilo živih — so počasi
jezdili preko puščave v zmedenem klopčiču, njihovi
prižasti burnusi in rdeči turbani so se zibali pri stopi-
njah kamel. Niso bili videti, da so obupani, kajti nji-
hove kretnje so bile zelo premišljene. Prej se je zdelo,
da se hočejo postaviti v bran, da pa ne vedo prav kako.
Ni čuda, če so bili zmedeni. Njihove živali so bile zde-
lane in položaj je bil vsled tega zanje pravzaprav brez-
upen.

(Dalje prihodnjič.)

«Tu je padala toča dne 4. junija na črti od Sv. Florjana pod Bočem preko Donačke gore ter na to ob štajersko-hrvatski meji do občine Turški vrh. Od toče obiskani prostor je dolg nad 25 km, širok pa nad 3 km. V občinah Sv. Florjan in Donačka gora znaša škoda na obstoječih kulturah 25 odstot., v Nadolah in Kozicah, Zetalah, Črmožišah in Dobrih 100 odstot. Tu so uničeni vsi poljski sadeži, vingeradi pa tako pobiti, da ni na nekaterih krajih na trsu ne enega lista, tako, da ne bo letos prav nobenega pridelka in je trta uničena tudi za prihodnje leto. Tudi sadno drevje je popolnoma okleščeno ter mladice in skorja odbita. Občina Skorišnjak, Nova cerkev, Sedlašek, in Gruškovje v Halozah so poškodovane za ¾, Veliki Okci v južni polovici popolnoma, Velika Varnica in Slatina v južni polovici 50 odstot., Sv. Elizabeta 75 odstot., Gruškovje v južni polovici nekoliko manj, Sv. Barbara v vzhodni polovici 50 odstot. Posledice na sadnem drevju in vinski trti bodo trajale še prihodnje leto.

Najbolj so prizadete občine Zetale, Črmožiše in Dobrina, kjer so morali kmetovalci žito pokositi.

Nepopisna škoda v kozjanskem okraju.

V kozjanskem okraju je dne 16. julija pridrela čez Rudenco strašna nevihta, ki je z grozno točo v kratkem času uničila pridelke v celi občini Olimje in Podčetrtjek ter je segala tja doli do Lesinč na Hrvatskem. Pobiti in uničeni so znani vrštanjski in imlanjski vinogradi, ki so obetali najlepšo trgatavo. Hudoourje je zblilo v tla pšenico, oves, koruzo ter izruvalo in porušilo nešteto sadnega drevja, podrlo kozolce in celo strehe odnašalo raz stavb. Ljudstvo je v kozjanskem okraju več let trpelo radi suše. Ljudje so popolnoma obupani in potrti. Pred dobrim mesecem poprej je upostojala silna povodenj obsoletske kraje.

V drugih krajih.

Istotako kakor v kozjanskem okraju je v zadnjem času huda toča, združena z neurjem, ugonobila pridelke na Pohorju v občini Tinje. Dne 18. julija je neurje ugonobilo pridelke v občinah Ruše, Limbuš, in Pekre. Tudi tukaj so vsi pridelki uničeni za 75 odstot. Ravno tako je v občini Svetina pri Celju dne 16. t. m. toča napravila ogromno škodo.

Te dni je toča obiskala tudi nekatere občine mariborskega okraja.

Toča in neurje sta v zadnjem času hudo divjala tudi na Kranjskem.

Zahtevamo nujno pomoč.

Iz vsega tega vidimo, da je toča v navedenih in še v raznih drugih krajih Slovenije napravila veliko škodo. Zato se danes, ko razpravljamo o tem zakonskem načrtu, ne moremo zadovoljiti z izvajanjem in obljubami gospoda zastopnika ministra poljoprivrede in voda, ki je obljubil, da bo potem zakona prišla poznejše pomoč. Kakšna bo ta podpora, tega danes seveda še ne vemo. Naša zahteva je, da se ljudem, ki trpijo po toči, posebno siromašnim, čimprej pomaga. Stara prislovica pravi: «Kdor hitro da, dvakrat da».

V Sloveniji znaša škoda nad 50 milijonov dinarjev.

Po približni cenitvi bi znašala škoda v krajih Slovenije, kjer sta divjala toča in drugo neurje, ako jo nizko cenimo, vsaj 50 milijonov dinarjev. Mislim, pa da ne pretiravam, če rečem, da znaša ta svota približno 100 milijonov dinarjev. V Sloveniji je naš kmet vsled tega tembolj prizadet, ker je znano, da je v naših krajih v spomladi in tudi še junija meseca bila velika povodenj. Imeli smo tedne in tedne neprestano deževje, ki je uničilo našemu kmetu mnogo sena in drugih pridelkov.

Finančni minister za nesrečne nima denarja.

Gospodje ministri, posebno gospod finančni minister se izgovarja, da za hitro pomoč našim ljudem, ki trpijo po toči, nima finančnih sredstev. Brani se na vse pretege, da bi onim ljudem, ki bodo stradali, ki ne bodo imeli kaj dati svojim otrokom in delavcem, prišel na pomoč. Tu posebno poudarjam, da imamo v Halozah, v ptujskem okraju, bedno viničarsko ljudstvo, to so uboge ljudje, ki obdelujejo vinograde večjih posestnikov in nimajo svojega imetja. Mi zahtevamo, da se mora predvsem tem ljudem, katerim je neurje uničilo koruzo in deloma tudi krompir, njihov edini živež, priti na pomoč. Gospod finančni minister se izgovarja, da nima zato budgetne moččnosti.

Kje je tistih 1.400.000 K za uboge viničarje?

Gospoda ministra upozorjam na nek vir, za katerega on ozir. vlada danes menda več ne ve. Imam tukaj v rokah uradni akt, in sicer odlok okrajnega glavarstva v Mariboru vsem občinskim predstojnikom v okrajih Maribor, Ptuj in Ljutomer, ki datira od 14. marca t. l. S tem odlokom je politična oblast po naročilu centralne vlade v Beogradu določila za uboge viničarje v teh okrajih 1.400.000 K. To se je zgodilo dne 14. marca t. l. Da mi bo g. finančni minister verjel, mu pokažem ta akt. Naši župani po teh vinorodnih krajih, kjer je sedaj toča ugonobila najbolj potrebne pridelke, so dobili povelje, da pri teh ubogih viničarjih poizvedujejo, če potrebujejo kako pomoč ali v denarju ali v naturi. Reklo se je, če kdo potrebuje breje krave, da jih tudi lahko dobi. V kdošenem aktu se tudi pravi, da je ta svota založena pri davčnem uradu v Mariboru. Minul je 14. marec, minul je 18. marec in ta svota je nekam izgubila. Opozoril bi g. finančnega ministra, da se nekoliko zanima za ta akt, ki nosi št. 10.971 in datum 14. marca in ki pravi, da je pri davčnem uradu v Mariboru

za uboge viničarje ta denar založen. Nočem sumničati nobenega uradnika, da je ta denar ukradel, ampak obračam samo pažnjo na to, da naj vlada, če nima drugega kredita, vzame vsaj to svoto, ki se je naložila za uboge viničarje neposredno pred volitvami. Naj da vlada ubogim ljudem, siromašnim viničarjem, ki jim je toča uničila vse njihove pridelke, vsaj iz tega fonda potrebno podporo.

Kako so v starih časih postopali.

Zdaj bi se povrnil nekoliko nazaj in omenil, kako se je pri nas v naših krajih v Sloveniji nekdanj škodo po toči ocenjevalo in kako se je šlo ljudem na roko. Po naših starih zakonih se je škoda, ki jo je napravila toča ali drugo neurje, takoj precenila ne samo po politični komisiji, ampak tudi po komisiji, ki jo je sestavila domača občina. Takoj potem, ko se je škoda precenila, se je odpisal davek, najbolj potrebnim se je dala pomoč v denarju in v naturi, dal se jim je najpotrebnejši živež in semena. Spominjam se sam, ker sem sin slovenskega kmeta, da smo dobili, ko nas je zadela nesreča, ne samo semena, ampak da se nam je odpisal tudi davek. Če je škoda znašala 25%, se je odpisal davek v tej višini, če je znašala škoda 50%, se je odpisal davek do 50% itd. Ako pa danes vprašamo g. finančnega ministra, če je voljan ubogim ljudem, posebno malim kmetom, katerim ste sedaj z zvišanimi davki naložili tako ogromna bremena, pripravljen odpisati davek, pa pravi, da za to nima zakonite podlage. Gospodje, mislim, da je treba pomagati najprej malemu kmetu, pa tudi srednjemu in večjemu, če ga zadene nesreča, na ta način, da se mu v razmerju s škodo odpiše davek.

Ustavite izterjevanje davkov!

Tukaj pa vidimo, ko je toča v naših krajih, pa tudi pri vas v Srbiji, pobila silno velike plasti zemlje, da g. finančni minister nima prav nobene volje, da bi kljub temu, ko mora naš kmet plačevati tako ogromne davke, fiskusu naročil, naj ima pri izterjavanju davkov nekoliko več sra. Imam tukaj poročilo, da je v vasi Osunjek, občine Semič, okraj Črnomelj na Kranjskem, za časa radikalno-demokratske vlade 24 gospodarjev pogorelo do tal. Pogorelo jim je prav vse, kar so imeli, toda kaj se je zgodilo? Ker niso mogli plačati davka, so jih rubili. Če ljudje ne morejo plačati davkov, gotovo ni umestno, da se jih tako neusmiljeno izterjava. Radi tega pravim, da bi morala biti sedaj, ko vidimo, da je v mnogih krajih toča pobila in uničila našim kmetom njihove najpotrebnejše pridelke, prva skrb vlade, oziroma finančnega ministra, da bi se počakalo z izterjavanjem davkov toliko časa, da si ljudje nekoliko odpomorejo od nesreče, ki jih je zadela. Dobivamo pa dan za dnem poročila, da se tudi v krajih, kjer je toča pobila in uničila vse pridelke, davki neusmiljeno izterjavajo.

Staba postava, ki ne bo prinesla nobene koristi.

Mi vidimo, da ta zakonski načrt, o katerem danes razpravljamo, ne bo prinesel krajem, ki so najbolj prizadeti po toči, nobene pomoči. Iz zgodovine tega zakonskega načrta vidimo, kako se je vladna večina branila, da bi sprejela predlog tovariša Laziča. Če pregledamo cel načrt tega zakona, lahko trdimo, da naš kmet ne bo imel niti tega prave koristi in sicer radi tega ne, ker se je, kakor je to že pri nas navada, da se vsi zakoni delajo z neko površnostjo, delal tudi ta-le zakonski načrt z neko hitrostjo in površnostjo, da je nastala iz nje ga nazadnje velika zmešnjava, da se je izdelal nepopolen zakon, ki bo v marsikaterem oziru našemu kmetu več škodoval nego koristil.

V naprednih državah so se v svrhu zavarovanja proti škodi po toči osnovali posebne zadrage. Mislim, da bi moral g. minister za izenačenje zakonov v prvi vrsti skrbeti za to, da se tudi v naši državi ustvari take zadrage, ki bi kmetom res koristile. Če pa že hočete ustvarjati zakone, kakoršen ja ta-le, potem vzemite v poštev vsaj dobre strani starih zakonov, ki smo jih imeli pri nas, da se da ljudem, ki so oškodovani po elementarnih neizgodbah, hitro pomoč. Kaj pomaga, če sklenemo tu cel kup paragrafov, če pa ubogo ljudstvo, ki trpi po toči ali drugih elementarnih neizgodbah, od tega nima nobene koristi. Radi tega, ker je vlada predložila zakonski načrt izdelala površno in ker ne moremo soglašati z njim, bomo poslanci Jugoslov. kluba glasovali proti.

Kako je z vinotoči.

(Piše narodni poslanec Franjo Zebot.)

Edino sredstvo, da more vinogradnik, koji je letos v veliki denarni stiski, prodati svoj vinski pridelek, so «vinotoči pod vejo». Res je, da ponekod vodijo vinotoči k pijančevanju in zapravljanju, a povejte mi sredstvo, kao naj vinogradnik proda svoje vino. Domaćih kupcev je premalo, a Nemška Avstrija je na uvoz našega vina določila tako visoko carino, da je izvoz vina iz Slovenije v Avstrijo toliko kot nemogoč. Draginja, neznosni davki in desetero drugih bremen pa sili vinogradnika, da spravi svoj vinski pridelek v denar.

Vinotoči so pri nas v Sloveniji dovoljeni z dvornim pismom (dekreto) z dne 17. avgusta 1784. To dvorno pismo nosi znak «Jož. zb. zak. št. 482». S tem dekretom je vsakemu vinogradniku na prosto dano, v vsakem letnem času, kakorkoli, kadarkoli in po kakršni koli ceni prodajati ali točiti vino in sadni mošt lastnega pridelka. Treba je samo prijave glavarstvu in plačati užitnino. Ta okrožnica je bila z razpisom dvorne pi-

sarne z dne 2. septembra 1784 št. 1423 razposlana v svrhu objave vsem deželnim oblastvom. Za štajersko sta se izšli gubernijalni (oblastni) naredbi z dne 11. decembra 1833 št. 19710 in od 9. marca 1836 št. 3773. Po njihju določilih ni potrebno za točenje pijač lastnega pridelka (tudi sedečim gostom) nikakega dovoljenja, temveč se mora isto le naznaniti politični nadzorstveni oblasti in izvršiti strogo v skladu s policijskimi in zdravstvenimi predpisi. Zadostuje torej, da vinogradnik pri okrajnem glavarstvu prihlasi svoj vinotoč.

Nejasno je v osnovnem dvornem pismu, kakor tudi v poznejših dodatnih naredbah tole: Ali sme vinogradnik točiti vino samo v kraju pridelovanja (to je tam, kjer leži vinograd), ali pa je vinotoč dovoljen tudi v oddaljeni hiši, kjer vinogradnik stanuje. To vprašanje je bilo dosedaj sporno in nepojasnjeno.

Zadevo sem letos zasledoval in nazadnje je pokrajinska uprava (oddelek za kmetijstvo) v Ljubljani vendar le ugodilo našim pritožbam ter je številne prizive ugodno rešilo.

Tako so se na primer posestniki Ivan Onič, Anton Zorko, J. Štern, F. Fluher, K. Kirbiš, Marija Landerger, A. Korošec, Fr. Brunčič, A. Jug, Jos. Gornik, Al. Nikl, M. Koprivnik, Janez Marin, Al. Arbeiter in mnogo drugih pritožili proti odloku okrajnega glavarstva, koji jim ni dovolilo vinotoča, ker ležijo njih vinogradi ali predaleč (nad 500 m) od bivališča, ali pa leži vinograd v drugi občini.

Pokrajinska uprava je prizive ugodno rešila in s svojim dopisom št. 5645 (oddelek za kmetijstvo) z dne 18. julija odločila:

«Ker se vino vobče ne prideluje pri hiši, kjer lastnik vinograda stanuje, ampak le v več ali manj oddaljenih vinogradih, je pravilno razumeti «kraj pridelovanja» v širšem smislu in priznati producentu (pridelovalcu) pravico vinotoča pri svoji hiši tudi v primeru, da je hiša oddaljena od vinograda več kilometrov».

Nadalje pravi pokrajinska uprava v tem dopisu:

«Ker je točenje vina lastnega pridelka z ozirom na vinsko krizo skoraj edina rešitev za male in srednje vinogradnike, naj okrajna glavarstva letos ne zavračajo prijav vinotočev iz razloga, ker bi se točilo vino v sosedni občini in ne v občini, kjer se nahaja vinograd, če so sicer podani zato vsi pogoji (zanestljivost prosilca, možnost policijskega nadzorovanja itd.)

Enako naj okrajna glavarstva vzamajo na znanje prijave vinotočev, če se vinogradnik obveže vsaj za čas točenja stalno prebivati v hiši, kjer prijavljuje vinotoč. Kakor se mi je pri pokrajinski upravi poročalo, so dobila okrajna glavarstva naročilo, naj postopajo liberalno (prizanesljivo, dobrovoljno) pri reševanju prijav vinotočev.

V nekem drugem dopisu pravi pokrajinska uprava: «Na zastarelo naredbo, da se sme točiti vino lastnega pridelka samo v območju občine oziroma kraja, v katerem se je pridelalo, se pri današnjih prilikah ne more ozirati».

Smatral sem za svojo dolžnost, da kot zastopnik ljudstva objasnim sporno zadevo vinotočev. Dobil sem namreč poročilo, da so nekatera okrajna glavarstva — (Ljutomer?) — postopala neprijazno napram vinogradniškim prosilcem ter so prošnje za vinotoč kratkoma odbijala. Prej navedeni podatki in objavljene rešitve naj služijo prizadetim kot pripomoček, da dosežejo svoje pravice.

Komur je bila prošnja za vinotoč odbita, naj se pritoži takoj na pokrajinsko upravo (oddelek za kmetijstvo) v Ljubljani. Pritožba mora biti pokovana s 3 dinarji, a za rešitev se mora priložiti kolek za 10 D. Krajša pot pa je, da pojde vinogradnik osebno h okr. glavarstvu in na podlagi svojih pojasnil zahteva, da se mu dovoli vinotoč. K prošnji naj priloži uradno potrjeno občinskega urada, da ima vinograd v tej občini ter da je pridelal leta 1922 ozi. 1921 toliko in toliko vina. Navesti mora natanko hišno številko, kjer bo točil vino.

Ako bi kako okrajno glavarstvo še naprej odklanjalo prošnje za vinotoče, javite to tajništvu Slovenske ljudske stranke v Mariboru, koje bo zadevo izročilo poslancem.

Naše prireditve.

Mladeniški tabor in orlovska prireditve v Slov. Bistrici. V nedeljo, dne 12. avgusta gre vsa naša mladina v Slov. Bistrico. Dopoldne bo mladeniški tabor, govori jo dr. Capuder, dr. Jerovšek, p. Pavel in fantje sami, popoldan telovadba ob sodelovanju polnoštevilne godbe kat. omladine. Cela prireditve bo nad vse veličastna in lepa. Zato vsi v Slov. Bistrico!

Izkaznice za polovično vožnjo dobijo udeleženci mladeniškega tabora in okrožne prireditve iz Maribora v tajništvu SLS v Cirilovi tiskarni, izven Maribora pa pri domačem župnijskem uradu.

Vsi fantje, ki imajo kaj korajže in ognja v srcu, pridejo dne 12. avgusta na mladeniški tabor v Slov. Bistrico. Doma ne ostane nihče. Mi hočemo pokazati, da mladina, novi slovenski rod nič ne zaostaja za našimi vrliimi možmi. Zato na svidenje v Slov. Bistrici. Pride-mo tja vsi peš ali pa na okrašenih vozovih.

Ptujsko orlovsko okrožje priredi dne 12. avgusta t. l. veliki orlovski tabor pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. z javno telovadbo in srečolovom. Sodeluje orlovska godba iz Svetinje. Vse prijatelje mladine uljudno vabi predsedstvo ptujskega orlovskega okrožja. Bog živil!